

Gyűjtő: GÁLL ÉVA - KOMITÁLY ORSOLYA
Gyűjtés ideje: 1990.

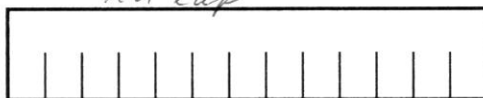
TART:

Gyűjtés Kaposváron Szabó Terenceknek

(MAGNÓKAZETTA LEJEGYZÉSE)

14 lap

LOGIC

FOTÓRAZI KIVONAT: KAPOSVÁR

SZALAMUTÓ: VI, D, 1
XVII, 2

Gyűjtő: Gáll Éva

Gyűjtés helye: Kaposújlak

Gyűjtés ideje: 1990. július 25.

Adatközlő: Szabó Ferencné szül: 1917. március 16. Pernyászi Alojzia
Vöröcz községbe

G.É.: Édesapja juhász volt. Hogy hívták az édesapját?

A.: Pernyászi Károly.

G.É.: Hány évig élt?

A.: Kilencvenhárom éves vót, itt fekszik, itt lett etemetve Újalkon. A férjem is itt, csináltattam nagyon szép sírkövet az uramnak.

G.É.: És a nagyapja mivel foglalkozott?

A.: Az nagybajomi származás vót. Az édesapámnak az édesapja azok itt laktak Nagybjomba, ahol a Récsei kastély van. Szembe az a kastély az vót az apámék szülőháza. Csikotába vót nekik nem tudom mennyi szőlőjük, nagy gazdag családbu származott. Csak édesapán nagyon szegén lánt vett e és ezér kitagatták. Édesapám Szulokba vót csendőr tiszt-helyettes. Aztán mikor nagyapa lebetegedett ott vót a sok birka, aztán gyere haza fiam. Így lett juhász az én édesapám is. A bátyám is juhász vót, az én uram is, az uram bátya is juhász volt.

G.É.: És a nagypapának mennyi birgája volt?

A.: A nagyapámnak arra nem emlékszem annyira, mer gyerek vótam.

G.É.: És ők hány holdasok lehettek körülbelül?

A.: Az én édesapámnak harminc hód főggye vót.

G.É.: És ő egyes gyerekek volt?

A.: Édesapán nem, ők vótak azziszem nyócan testvérek.

G.É.: Az a harminc hold, ez már az öröksége volt?

A.: Nem örökség, azt má utána szerezte. Itt nem tudom mennyi vót, Csikotába vót nagy főggyük. Mikor idegyüttünk ötvenhétve akkor má nem is érdekelte az embert.

G.É.: És Lujzi néni hány éves korában ment férjhez?

A.: Én huszonnégy vótam, az uram meg harminckettő.

G.É.: És hányan voltak testvérek?

A.: Mink négyen. A nővéremnek cséplőgép tulajdonos vót a férje, a húgomnak a férje katonatiszt vót, a bátyám meg juhász vót az én uramma együtt.

G.É.: És ők közösen dolgoztak, közösen juhászoktak?

A.: Ő saját magának is vót, mer három évig vót orosz fogságba, meggyütt akkor birkát adott neki, akkor avva gazdákottak. Édesapámnak vót külön Sárvár mellett Gzsir-pusztába. Sárvár mellett Örböly községben esküttünk 1942. január 28-án.

G.É.: És milyen volt egy juhász lakodalom?

A.: Hát én Gyulajra kerültem férjhez. Gyulajon vót kösség juhásza. Mindenkiét örözte és meg vót kinek mennyi van. Aztán akkor bevonút katonának, akkor terhes vótam a nagyobbik lányomra. Hazahozott édesapám bennünket, ide Vas megyébe. Ott bérelt nekünk 30 ezer kára földet. Amikor az uram hazagyütt megszületett a kislányom, 1942. november 13-án, 1944. december 4-én megszületett a kisfiam. 1945. januárban elvitték az uramat. Azután kéremszépen nem engedtem el a tehén kötelit, mer csak tehenem vót, birka má semmi sem vót, 1000 db birkám vót József-majorba, a ruszki idevágott kibukfencút a gyerek, öt perre múva halott vót, nyóc hónapos vót. Igen szép kisfiam vót. Sajnos én nagyon sokon mentem körösztü, három éjjel padlón feküttem, mer annyira fétem a ruszkitu, mer csúnyán csinátal. Egy szegény asszonyon tizennégyen körösztü mentek, el is vérzett, meghalt akkor szült meg ott.

G.É.: Mikor Gyulajon községi juhász volt akkor ez konvenciózás állás volt?

A.: Nem tudom mennyi búzát meg mindent kapott, fát, búzát, termézt, de nekünk is vót benne száz darab, úgyhogy csak gabonáér, fáér. Legelót meg a kösség atta.

G.É.: De a házat?

A.: Házat, az bérlés ház vót.

G.É.: De nem maguk fizették, hanem a községnek nem?

A.: Azt nem fizettünk, az nagyon kevés kis összeg vót, zsidóé vót az ilyen üzlethelyiség vót valamikor. Nagyon szép kis padlószoba vót, egy konyha, egy kamra, akkó kamra vót falusiassan.

G.É.: És akkor kint voltak a birkák egész nyáron a legelón?

A.: Vót arra kinn a legelón, milyen kösség vót? Döbrököz igen, azon az ódalon vót az uramnak egy putri vót két nagy kutya, három.

G.É.: Milyen fajta kutyákat tartott?

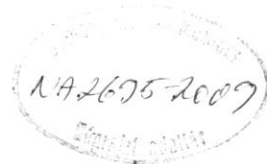
A.: Tarka puli, vót neki, meg fekete puli.

K.O.: Mindig a saporulatból hagytak kutyát?

A.: Szóval párosítással mindig idegen kutya vót.

G.É.: Ajuhász meg is becsülte a kutyáját, nem?

A.: Előbb evett az mind ő. Meg ha vittem az ételt, vót egy juhász mondta neki: az anyád szencségit mingyá agyonütlek, hogy néz az a kutya, rosszúságtu nem tud menni. Az anyád szencségit te tucc enni, a kutyának nem acc, hiszen ollan vagy mind a bivall, meg ne lássam mégeccer, hogy a kutya illen soványan menyen utánnad.

Agyonütném az asszont, ha ilyen sovány kutyám lenne. Nek nk itt is vót öt kutyánk. Egy igen nagy komondor és akkor másik három, megy egy tartalék. Eccer nagyon jött a róka aztán elvitte a libát. Aztán edobatta vele, mer vót egy kis kutyánk otthon ilyen kuvasz, pincér róka! Má ment is, edobatta vele a kis libát én meg fogtam kivágtam a hasát, raktam rókamérget belétem neki, bevarrtam és kitettem a rókának a járására, de hát annak több esze vót, mint nekem, mer arra megkerüte és nem ette meg a libát. Hát körülbelü egy hétig ott vót, a rókák kutyák nem ették meg. Igen szép vót a kukoricánk aztán monggya az én uram, mennyünk nézzük meg, mer jég vót, mennyire verte meg a jég. Mondom gyere kiballagunk ugye ott a ~~tanya~~ tanyánk, akkó még maszekok vótunk. Erre aszongya hozd a libát is meg az ásót, elássuk a föld végibe. Ugye mire mi megjártuk a kukoricát a kutyá kivette ott a helyszínen megdöglött a legszebb kutyánk. No akkor vót a tarka puli, meg a kettő kis csöppök. A nyári konyhába bemegyünk eccer csak, ammeg szuszogásos vót és kérem ammeg helyszínen megdöglött. Kutya nékü marattunk. Ott vót a nagybajomi téesznek, mer akkor má téesz vót, rengeteg birka, micsinájjon. Második szomszédba vót egy igen nagy feket kutya, juhász puli vót az is, aszongya emész és visszakéred a kutyát, hogy ne haraguggyanak, de most kutya nékü marattunk. A lányomnak, Zsuzsa akkor vót kicsi cumival cumiztatta. Föl is nevelőttek gyönyörű két kis kutya lett. Rozi néni meg söprűve kergetett, hogy ne vigyem el a bogarat. Igt vagyok, tizenharmaccor húrcukottam.

k:o:: Mióta vannai itt Újlakon?

A.: Hetven óta. Nagyon elakar menni, nem szeretett itt . Aszongya ronda irigy nép lakik Somogyon. Vas megyébe más emberek vannak.

G.É.: Valami zeneszerszámon tudott e játszani?

A: Furulyázottt.

G.É.: És az nincs meg?

A.: A fiának neki atta, egy szem fia vót neki, meg a két lány.

G.É.: És milyen furulyája volt, milyen fából?

A.: Hát azt nem tunnám megmondani.

G.É.: Azt ő csinálta maga?

A.: Ó maga hát, asziszem bodzaábu, valami ilyenből. Ugye annak ki lehetett fúrni. Egész nap mindig valamit fabrikát.. Vót neki egy szép izé, tükörtartója.

G.É.: Ezt is ő faragta?

A.: Ő faragta, de letörött, ez a darabja fogalmam sincs hova lett. Aszongya ráfekütt. Me benn vót a tükör, mondom mit nézegeted magad mindennap? Hát aszongya gyűnnek a megyecskék, legalább jól néztek ki. Nagyon vicces ember vót. Itt annyira szerették a faluba.

G.É.: Kedvenc nótája volt e?

A.: Nem tudom mi vót neki mindig énekügetett. Ja, hogyan tutta mondani? Hozom a papírt, itt a juhász sorsokról van, újságíró Jávorai Béla csináta.

G.É.: Szóval 35 pengót keresett ezeknél az orvoséknál?

A.: Ott vótam hat évig igen.

G.É.: Huszonegytől meddig?

A.: Negyvenötbe jöttem haza és akkor férhez is mentem negyvenkettőbe.

G.É.: És előtte hat évig ott szolgált ugye?

A.: Hát azóval megmondom hogyan vót. Édwsanyám sokat jártak Szombathelyre piacra ott vót egy ismerős aki tejhasznót, vitt, baromfit, aztán mongga, hogy a lányának kellene Pestre egy szolgáltól. Hát még a Lujzi annyira fiatal nem elengedni meg minden. Fiatal vótam persze tisenhét éves. Föl is mentem huszonöt pengőt kaptam, az asszon főzött én meg csak három szoba vót takarítani, meg mosni, meg két kis gyerek vót. Hát kéremszépen olyan helyen vótam mindig éhes vótam. Úgy-hogy aztán eccer, körülbelül két hónapig vótam ott, a Vici hozza fő nekem kaját vetettem vele, kenyeret meg szalámit hozattam. Na most aszongya az úr: Mi az mit hozattál? Hát mondom ennivalót, mer éhes vagyok. Micsoda? Éhes Vagy? Há hunnadj? Mondom tegnap is a naccságos asszon kigyűtt, csap alá tette a leveses fazekat, aszonta: Jaj kicsit sűrű vót a leves, aszongya mink töttün bele vizet. Éhes vótam, mer tartatlan vót amkoszt. Erre föl aszongya: Anyu gyereki! Kiszól, aszongya mit hallok, a Lujzi éhes? Mindig adok rendessen. Vót egy ilyen kis pohár, fele zacc kávé vót, leszűrte a javát elvitte, meg öntött bele egy kis tejet, egy kis szelet kenyér éppen hogy meg ne pusztújjak, ez vót a reggeli, ebéd két órakor, vacsora meg valamit odaadott mindig. "Mit hallok én aszongya, erre durr, beterítette az asszont kéccer, beesett az ajtón. Mos má tudom az anyád ekáromkotta magát, ezér nem kapsz te szo gálót, mer mind éhes. Akkor a szomszédba mongyák nekem, te mos mega az Irénke férhez, má nyóc éve itt van, igen jó hely aszongya.

dr. Koleszárnak az anyósa, a vasúti főorvosé, aszongya igen jó helyen lesz. Há ott vótam hat évig. Csak doktor úréknál, Bajza uccába láktak, mi meg a ... ucca nyócvanhétbe, most nem tudom mi a neve, hogy én főztem és oda vitték mindennap a kosztot, egy sarok vót a Bajza ucca, mingyá az ötödik hatodik ház. Aszongya meny próbád meg, há harminc pangót ígértek, látták, hogy minden jó meg. Fogattak mellém egy lánt, ugye kellett takarítani, kizilányt, mindent kellett csinálni. Én elmenek! Az úr könyörgött, fizetésemelést adunk, kosztak utána nézek. Aztuná hallottam, minden hónapba mentek a lányok, ugye hát nem vót koszt. Mi vót az eső az embernek, hogy jó lakott.

G.É.: Milyen bajok fordultak elő a birkákkal?

A.: A féreg vót ugye, a májmétel.

K.O.: Hogy gyógyították a májmételyt?

A.: Májmételt? Szokott timsót az én uram, eg formalint, meg kékgálicot megégettünk és azt úgy beattuk neki kanállal. Ha sózásvót, akkor sózni. A májmétel az ronda vót, mer mind a hal olyan kis picik fickándoztak ki. Mikor nyírás vót akkor mindig aszonták a nyírók ha a felesége leül akkor mi nem ülünk le.

K.O.: Hányat nyírtak meg, óránként hányat nyírtak meg?

A.: Há nem órára, napra amennyit megnyírta, harminc-negyvenet, vót neki ötvenet.

k.O.: Hány ember szoktak fogadni?

A.: Vótak azok a régi sváb asszonyok, azok vótak ám a nagyon jó nyírók. Azzal a rendes ollóva, meg vót nekünk ez a sápli oló ez a másik fa^dta, avva szoktunk nyírni.

G.É.: Van az még?

A.: Még van egy.

k.O.: Ki köszörülte az ollót, kinek a feladat volt?

A.: Meg a köszörűkés ké kinn, má rozsdás, az álványáva együtt.

K.O.: Mikor nyírtak közbe is köszörültek?

A.: Honne, vóg hogy állandóan kellett egy köszörűs. Vót amelyiknek vót négy-öt ollója. Meg az a régifajta vót az a hosszúkás olló, mind a házi olló csak nagyba. Nekünk ilyen vót három vagy négy, egyet gyerekeknek attam, egyet meg kidobtam, ott rozsdázik, meg az egy van, ezze szokom az udvaron a fűjet lenyírni, már nem tuggyák lekaszáni mer tele van tégláva.

K.O.: A birkanyírást hogy szokták csinálni, hol kezdték?

A.: A fején.

K.O.: Türelmesek voltak általában nyírásnál az állatok?

A.: Hát ha ficánkút, de aztán később megszokta. Akkor még hamut szoktak odatenni, ahun kinyirták. Pár éve má utóbb itt is villanya nyirták, azzal én má nem nyírtam, nem is engedett az uram lenni, az idő isjárt, meg műtve vótam.

G.É.: Mennyit tudott megnyírni egy nap alatt?

A.: Ötven,ötvenkettőt.

K.O.: És hányba nyirt utoljára?

A.: Má asziszem Taszáron se nyírtam, csak ott magunknak hatvanhátbe. A téeszbe eccer ementem sajátunkat megnyírni, mer vót harminc tartásunk itt is , meg Taszáron is vót, Hát ~~xxx~~ angyalom semmi nékü vettük meg a házat. Négy darab marhát elattuk, az öszvér csikót elattuk, a lovat evítették, a lovakat, a szekeret, boronát mindent evitt az a jóvilág és akkor nem tutunk mit csináni. Kiosztottuk a marhákat, mer az én uram aszonta, többet téesz juhász nem lesz, Ki is léptünk a téeszből. És akkor megvettük ezt a házat, negyvenezer forintunk vót az állatokbul. Vót egy hasa úszó azt Nagyabajomba attam el én. Itt meg az a harmadik fiatalember efogatta a tejéér, hogy gondozza, akkor Nagyabajomba a vásáron elattuk az öszvércsikót. Akkor lett a gyapjú, a bárányszaporulat. Akkor másik évbe kifizettük, ezt 67-be vettük meg szeptemberbe, október elsején elmentünk juhásznak, gyerekek meg idegyüttek.

G.É.: És 67-be mennyiért vették ezt a házat?

A.: Ezt nyolcvanezerér vettük 67-be. Rengeteget kézimunkázom, ez a mindenem.

G.É.: És kinek adták el ezt a harminc szaporulatt vagy ezt a harminc tartást?

A.: Na most mikor utojján együttünk innen, akkor a téesz átvette ezer forintér darabját.

G.É.: Az jó ár volt érte?

A.: Akkor jó.

G.É.: És magánsoknak szüretre például bárányokat adtak e el?

A.: Nem adhattunk el, mer téeszbe vótunk.

G.É.: A birka ételeket a juhász nagyon ette, szerették a birkahúst?

A.: Én egy falatot nem ettem meg életembe, nem szerettem. Én meg megcsinátam.

G.É.: És a Feri bácsi?

A.: Hű nagyon szerette, eg a gyerekek is.

K.O.: Hogy szokta csinálni?

A.: Angyalom a birkát ugye, mer faggyús leszoktuk forrázni, mikor a forrázott vízből kiszettem, akkor a tiszta hideg vízbe, hagymás zsírba paprikába és akkor lefödni, mikor má félig kész akkor egy pohár bort aláönteni. Gylásnak meg ugyanúgy csak hát abba krumplit ugye.

G.É.: És bárányt rántani vagy sütni nem szoktak?

A.: Jaj dehonem, töltött bárányt szoktunk, ugy az oldallasát föllehetett ugye gyöjyörűen szúrni.

G.É.: És a tölteléket hogyan csinálta?

A.: A tölteléket ugye a zsömlét megáztatom, akkor kérem hagymát sütünk bele, zölccség zögyyét, majorannát, meg miné több tojás anná finomagb.

G.É.: Majorannát termelték?

A.: Nem azt vettük a bótbg.

G.É.: És a többi juhással volt kapcsolatuk, szoktak e találkozni?

A.: Óhonne, tiz-tizenkét juhász szokott egy búcsún megiz jelenni. Huszonkilencbe mi vótam tizenkét éves. Kellett menni jáccani, húsvétkor meg bucsukor vót mindig juhász izé.

K.O.: És akkor mindig ott vót maguknál?

A.: Minálunk is vót, meg édesapám is mement.

G.É.: Mikor volt ott a búcsú?

A.: Szeptember nyócadikán vót, Békáson. Mezőlak Pápa között. Ott is vót édesapám feles juhász. Mink vadorótunk mind a cggányok. Aztán édesapám má nagyon unta, mos má falamit vegyé! Akkor vettünk Rádocon Aztán akkó nekiát gazdákonnai.

G.É.: De nehezen szokta meg egy juhász ember a gazdálkodást?

A.: Nem is dógozott benn, há vót egy legént, akit fogattak. Nekünk ezer darab birka vót feles juhászatra, József-majorba. Aztán mikor hajtották a ruszkik, vót egy széles folyó, így márciusba, lementek falura márciusba, a nóvérem vót ott, mer az uram ement katonának, ott vót a rengeteg birka. Ahogy rét a bárány nem tudott az anya után menni, szórták a folyóba vitte a víz.

Azt én végignéztem sajnos, megakartak venni, meg akartak fogni, de nem tudtak eccer se hála a jóistennek. Három napig ott ette a rosszabb az egyiket, hogy zsenka, zsenka. Aszongya Pista a bojtár, mer az velünk maratt, hogy az én uram ne hagyjon el minket, még valami nem történik, vagy xx megszökik az én uram, de nem sikerült szegénnek. Huszonnyóc hónapig vót orosz fogságba. Na amikor nekünk má csak 48 darab maratt, azt a kösség má hagyta, hogy a gyerekekre hát kell. Ott vót a lányom, a kisfiam meghat, hát kell a családnak. Akkor édesapám adott hozzá ötvenet.

G.É.: És azt a bojtár, meg maga rendezték.

A.: Igen, akkor a bojtárnak meghat az édesaptya elment, otthagott, akkor édesapám odaatta az övét, ammeg foadott egy kisebb bojtárt, aztán megörözte a birkákat.

G.É.: És hány éves gyereket fogaáltak kisebb bojtárnak?

A.: Tizenhat-tizenhét éves. Egyet tanított az ott vót minálunk kettő-három évig, az most számadó agervölgyön. Az má főszámadó, körzetes kocsi jár.

G.É.: És mi mindent kellett megtanulni egy kisbojtárnak?

A.: Körmölni, aztán nyérni, almot neki az állat alá rendezni, meg gyönyörűen őrizni, nem kutyázni, mellékelni, mer a birka nagyon hamar belekap oda ahova nem szabad.

G.É.: És ez a mellékelés mit jelentett?

A.: Oldalt ment, hogy bele nem mennyen az állt a kárba.

G.É.: És az hogy nem kutyázni?

A.: Nem szabad kutyázni, az csak aszonta neki: erigy most csak kerüd meg. Intett onnadj egy kicsit, meg emimejd is egy kicsit. Aztán akkor na most elmegyünk haza, hajcsd őket össze. Az uram együtt elő, a birkák meg gyönyörűen utána.

G.É.: Hány csengő volt egy-egy ilyen nyájon?

A.: Hát vót a nagyúrún, egy egy anyán, kettőn, mert két foka vót.

G.É.: És egy fókába hány birka vót?

A.: Káccászötven, háromszázötven, mikó mi vót, mer minden évbe atták le a mustrákat is.

K.O.: A mustrál mit jelent?

A.: Mustra ezt , hogy megöregedett. Má nem kos alá való. Gyönyörű kilencs kosunk vót, vasvilláva mentünk be, me nyócvan-kileneven kilós gyönyörű kosok vótak.

K.O.: A kosok sose mentek ki a nyájjal?

A.: Nem azok csak pározás alatt szoktak közébük engenni, aztán tiz-tizenkét napig vótak egyik fókán, de abrak az megjárta nekik napi ké liter. Rengeteg ikerbárány vót minálunk.

K.O.: És az miből adódott?

A.: Hát erősebb vót a kos. Zárszámadáskor aszongya Szabó bácsinak még jár, mer 120%-ra teljesítette a tervet, aszongya jár még neki kilen és fél bárány.

G.É.: És hány éves korára lett ő számadó juhász?

A.: Az én uram harminckét éves korára.

G.É.: Az jónak számított ugye?

A.: Amikor most kimentünk a tanyára, Pesten legyűtt a a minisztériumba van, az vót a fő főnöke a juhászoknak. Peri bátyám adok kocsit, sofórt és körzeses legyen. Tuggya mit aszongya: még egy birka lesz magyarországon azt én őrzöm. Nem ment el. Anggalom mikor egy szál szalma benn vót a vízbe vót ám nekünk oltári világ. Nem iszik ám a bárán belőle.

G.É.: Az is olyan kényes?

A.: Mi! Úgy szokták hogy ----- A old éége!

B old.

Az én uramnak ha egy vót sánta, mások vót. Mikor aztán szokta mondani a bojtároknak; Nem vót veled? Nekem szépen megkörmülöd, beüteted aztán megcsinálod. Mondom Vésérü olyanokat hoztak, hogy a mind , imádkozott. Nem vót rendes juhász.

G.É.: És pl. meddig kellett bojtárkodni ahhoz, hogy valaki önálló juhász lehessen?

A.: Három évig vót a szerződésünk, akkor elkellett mennünk ügye má nem kellett bojtár. Akkor aztán ement máshova, leszeret katonáéktu, akkor önálló lettek.

G.É.: De bojtárnak se fogadtak meg akárkit?

A.: Hát nem ám.

K.O.: Ki mehetett el bojtárnak?

A.: Hát például vót olyan család, nagycsalád vót, szegények, aztán ruháér meg egy kis ez-az mindenér megfogatták, meg kosztér.

G.É.: Juhászok és a parasztok között volt e ellentét?

A.: Vót, mer mikor az én uram parasztlánhó járt Tolnába, asztán monta a lán: hogy az anyja monta neki.: Mit akarszt tőle édes lányom, nincs neki más, mint a kutyája, meg a ~~sz~~ bottya. Akkor ehatározta, hogy nem vesz el parasztlánt, hanem juhászlánt. Ez Gyulajen vót juhász, a sógorok meg itt vótak Sárvár mellett, mántha neki szerezz nekem sógor meg ángyi juhászlánt. Aszongya van három juhász lán a kislány nem tehozzád való, a másik nem tehozzád való a középső jó lesz neked. K.O.: És eljött lánynézőbe?

A.: Negyvenegy deceber nyócadikán láttam először nekem azt má szereztéék mikor hazamentem, édesanyám augusztusban beteg lett. Nem akartak ~~itt~~ elengedni Pestre. Aztán írja nekem, hogy gyere haza, mer itt vót a Kéri Jancsi neked akar szerezni egy juhász legént. Mondom megy ám a rossebb férhez, nem mögyök férhez, hát jó viáágom vót ugye. Aszongya az anyád szenczégít olyan jóképű magas, szőke, harminckét éves. Monsom ~~ám~~ vén dög lehet. Szó szerint meg is monntam az úramnak má akkó, mikor egy tt. Eljöttek december nyolcadikán, hát má nem akart visszamenni. Akkor János napkor megvót az ejegyzés kaptam egy gyönyörű pecsétgyűrűt, meg karikagyűrűt, meg órát akart még, de nekem óram vót, kis ezóst óram még Pesten vettem 5 pengőér. Meg is van csak sz széjjel ment. János napkor megvót, de neki sürgős, mer tizenhat éves kora óta más ~~sz~~ törli meg a száját, mer árva gyerek vót. Tizenöt éves vót mikor az anyja meghat, tizenhat mikor az apja meghat. És nyósan vótak testvérek, ő vót a kilencedik. Nacsalád vót. De juhász család vótak azok is. Túrjén a papoknál vót az apósom nem láttam, nem ismértem, ugye a testvéreket az má mind ismertem.

A tizenegyes lámpa, meg viharlámpa még az is meg van. Aztán a röp-téren kaptunk akkumlátóos villant, akkor má jó vót egy kicsit.

G.É.: Szabó néni a tanyán nem nagyon adódott orvos, a gyerkek, vagy maguk betegek voltak, akkor mit főztek, milyen teákat ittak?

..: Nem vótak betegek a gyerekeim hál a jóistennek. Hát példázl Kán kösségbe az falu vót, ott vót az ötödik ház az orvos, mikor az én lányom egyik reggel aszongya, ~~tyzsz~~ tizennégy éves vót, édesanyám nem tudom a kezem meg a lábam fölemelni. Jézus mária mondom az ur uramnak te eszaladok a Ribarics doktoré elmegyek. Aszongya nézze hát itt nagy baj van, de adok neki most két inekciót, ha egy órán belül nem fog mozogni a keze, meg a lába akkor viszem én Szombat-helyre a kórházba. De hála istennek egy órán belül elkezte mozgatni azért most is izületi gyulladáasos.

Aztán ugye máshun meg nem vót veszélyes semmi. Ahol nőttek, ott mindig faluba laktunk.

G.É.: Kihajtáskor volt e valami szokás, adtak e valami ajándékot a ju-
 hászok?

Borsod-Abaúj Megyei Múzeum
K. 1695-2009
Múzeumi Szám

A.: Hortták a sok bort, a szőlőt, a gyümölcsöt. Ki, hon borla ~~itt~~ után mennyi buza járt, meg fa azt mind hozták a parasztok.

G.É.: És behajtaszkor?

A.: Akkor telelésneek mondták, telelőre akkor mindenhová leszámóták az uram az övét, meg akiét odavitte azért gondozta továbbra is.

G.É.: És hogy tartotta számon, hogy kinél mennyi a szaporulat?

A.: Szaporulatru úgy vót szó, hogy mikor ellés vót akkor otthun vótak a birkák. Máskor hideg fókának ment ki. Az vót a hideg fóka, mikor nem vót bárán. Ugye aztán az én uram kivágta a bárányokat, farkazott azt mind tutta, kivágta a kosokat, úgy ürük vótak.

G.É.: És melyik volt a legértékesebb, a bárányt lehetett legjobban eladni, ugye?

A.: A báránt, meg aztán a hígott ürüt. Iszen itt is az vót a szerencsénk a tanyán, mer ugye ezt mikor kilencvenér megvettük a tanyát nem vót több pénzünk csak negyvenezer. Na asztán ugye mikor a téesz evitte a száz darabot, azér nem kaptunk semmit ugye, ha most akkor az ötven darab szerződöttet meg elhajtottuk Böjönyére. Tessék eképezni B9hönyére ehajtani Nagyabajomból. Én tótam a biciklet mentem utána, mégis ne gyalog köjjön hazagyünni, az uramat meg hazahozta valaki. Hát akkor ott is vót ám talákozó, huszonnégj juhász k szállított, szerződött, Vasváron vót az átvétel ott vót a vasútállomás.

G.É.: Szerettek inni a juhászok?

A.: Úgy ám, az én uram is szeretett, de mindig aszonta, hogy a Kordé nem szabad, hogy ekerűjje a szamarat." Nem szabadott ekerüni nekünk is vót csacsink, utolsó pillanatig, itt attuk el Löncsönbe.

K.O.: A csacsi csak teherhordásra volt alkalmas ugye?

A.: Ment a birkákkal, csacsi mész előre!

G.É.: Faggyút gyűjtöttek e?

A.: Mútkor dobtam ki harminde kilót a kukába, mer hát sárgút, megpenészesedett. Szappant szoktunk főzni.

G.É.: És hogyan készítették?

A.: Hát lugköve.

K.,O.: És hogy volt ennek a menete?

A.: Hát ugye a faggyút elköllött főzni vízbe, bele a lugkövet, azt annyire elfőtt, hogy valósággal elevődött. Észre se lehetett menni, hogy a lugkö annyira szétmarta, olyan vót mintha kása lött vóna.

Aztán az ember baledugta az ujját, ha pündörödött akkor vót jó, ha nem akkor hát még köllött főzni.

G.É.: És mibe főztek ezt, kint az udvaron?

A.: Nagykotlába igen.

G.É.: És eladták a szappant?

A.: Nem saját részte,. Szoktam főzni ötven, hatvan darabot egy évbe, kéccer szoktunk főzni.

K.O.: Amikor megfőzték utána mit csináltak vele?

A.: Akkor vót egy váju abba ruhát tettünk aztán kimertük, a leve lefőt. Amikor úgy vót akkor az én uram lószőrre vagy dróttá evágta szépen a szappant.

G.É.: És hol tartották a szappanokat?

A.: Megszárogattuk aztán olyan helyre, hogy a macska vagy valami ne érje e.

K.O.: Macska az mit csinált a szappannal?

A.: Megrágta, mer faggyú ize vót. Lccer megrágta többet ne, csak akkor csúnyán nézett ki, mer az rossz vót.

K.O.: Eladásra nem szoktak csinálni szappant?

A.: Nem. Családba szokott lenni.

K.O.: Mikor fűzött utoljára?

A.: Asziszem hatvanhárom-hatvannégybe, azuta se a faggyút, tuggya káTaszárra mentünk ott le kellett anni a faggyút ha vggás vót. Az én uram hideg fókás vót. Súlygyarapodást, kapta, meg háromezer valamennyi vót a fizetése. Ez a budapesti Vad nem tudom milyen min gazdálkodásnak a juhászata vót, bérelték a röpteret legelőnek. Ott laktunk három évig Taszáron. Jaj de szép hely vót. Vót ott három-négy tábla, ezen a héten ez legettetett, ha efogyott, a fű nagyon hamar nőtt ám.

K.O.: Mikor lelegelték áthajtották egy másikra, de valami közelire hajtották?

A.: Télen meg a kaszálóra engedték el, meg mindenhova.

K.O.: Ráengedték őket?

A.: Rá a téesz megengette, hogy járják a határt. Hiszen hasznot csinát, mer trágyázott tulajdonképpen.

K.O.: Olyan területre nem hajtottak rá, ahol tehének legeltek stb.?
Tehát össze nem keverték soha a aleggelt?

A.: A tehén nem leget a birka után.

G.É.: Melyiket szerette jobban a birka az erdei legelőt?

A.: Az erdő is jóvót, ugye abba sok olyan vót tavasszal megették azt a sárga virágot. Még vót egy, amit annyire szeretett a birka, a páfránt, Azt is lerágta fűjig. Szitták a cigányok az uramat. Édesapám nagyon jó mozgású ember vót, 93 évesen, itt fekszik Újlakon.

G.É.: Tulajdonképpen eladná maga ezeket?

A.: Kellene? Angyalom én nem értek hozzá.

K.O.: Hogy használták a fokulát?

A.: Angyalom ez nagyon szép vót ám akkor, de most má hány éve nem használom. megmostuk, beleengettük a tejbe, ez nem ment ám le, ez itt fönn át és mutatta hány fokra kell a tejet fölfokolni, szokott lenni huszonöt-harminc. Minden öt liter tejhez kellett.

K.O.: Hány fokosnak kellett lenni, hogy a góliát tejpasztillát beletehssék?

A.: Asziszem a pirosig vót az igazi. És öt liter tejhez kellett egy góliát tejpasztilla. Langyos vízbe kellett olvasztani és ruhán át eresztetni. Nekünk vótak rájuk is, vót ugyanolyan cement nyomató.

K.O.: Ebből már mincs meg semmi?

A.: Nincs meg semmi se má.

G.É.: És valami mintát jelet tettek sajtba?

A.: Simára, aztán azt gyönyörűen meg kellett mindennap sós vízbe mosni, kitenni a napra. Akkor kivettük a sajtot azt főmelegítették, abból volt az orda. Az az orda, ami má abbu jött ki.

K.Ö.: És azt mire használták?

A.: Isteni finom vót, olyan édes vót. Liptai túrót meg úgy csinátuk azt legyúrtuk, csöpp sóva ledarátuk húsdarálón és akkor aztán az érett.

K.O.: Mikor kezdtek el fejni?

A.: Leválasztás után.

K.O.: Hány hétig hagyták szopás alatt?

A.: Nyós hétig. Utána akkor kezttük abrakúni..

K.O.: Mennyi ideig lehetett még őket fejni?

A.: Pillanatok alatt, mer a bikrát tulajdonképpen nem is úgy fejték, hanem hátú esztercergába hajtották, kiszakítani, megnyomták aztán jött a tej.

K.O.: És mennyi ideig adott még tejet a birka?

A.: Attu függ milyen legelő vót és kaptak abrakot.

K.Ö.: Hány hétig lehetett utána még fejni?

A.: Hát utána három-négy hétig.

K.O.: Nem szoktak juhtejből ~~küéni~~ köpülni?

A.: Mikor mi odakerütünk Kán kösségbe mi maszekik vótunk, vót egy ismerős csarnokunk. Aután montam neki Bejci bácsi nem hajtana le neke, nem vót tehenünk ugye. Kéremszépen egy literbü hét deci meg nyóc deci vót. Hát a birka tejet nem lehetett megaltatni. Köpütünk ám, de nem ment össze. Úgy mint a kacsa zsír úgy ment széjjel.

K.O.: Ez is kellene, ez a fokoló!

A.: Odaadom szívessen, meg kell majd kicsit mesni.

-----o-----